

Šľachtiteľský program plemena merino

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena merino vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných

krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Pôvod merinských oviec sa odvodzuje od španielskych meriniek, privezených na územie dnešného Slovenska po roku 1775. Pred rokom 1990 sa na Slovensku chovalo niekoľko merinských plemien, ktoré boli u nás samostatne šľachtené a ktoré pochádzali najmä z bývalého Sovietskeho zväzu (stavropolské merino, kaukazské merino, askánske merino), ale aj z Nemecka (nemecké výkrmové merino označované aj ako fleisch merino) a Austrálie (austrálske merino). Po unifikácii fylogeneticky príbuzných merinských oviec sú v súčasnosti všetky merinské ovce chované na Slovensku vedené pod názvom „merino“. Výnimkou je askánske merino, ktoré je aj dnes chované na Slovensku v čistokrvnej forme v niekoľkých šľachtiteľských chovoch. Ovce plemena merino sú v súčasnosti z hľadiska zastúpenia uznaných plemien na 3. mieste.

Ovce plemena merino sú chované najmä v južných a juhovýchodných oblastiach Slovenska do 500 metrov nadmorskej výšky a 500 mm dažďových zrážok. Zvieratá majú stredný telový rámec, chrbát je rovný a široký, s dostatočne osvalenými stehnami. Vlna je biela, chumáčky sú valcovitého tvaru, vlna nemá cvernovitý charakter, dĺžka vlny je pri ročnej striži 70 až 100 mm. Rúno je uzavreté, bez nadvlasov, bez pigmentu. Pigment nie je ani na koži. Merinské ovce majú dokonale obrast celého tela vlnou.

Do roku 1990 sa merinské ovce šľachtili v prvom rade na vlnovú úžitkovosť, po uvedenom období sa pomocou špecializovaných mäsových resp. mliekových plemien vytvára kombinovaný vlnovo-mäsový typ s vyššou plodnosťou (mäsovo-plodný typ) resp. mäsovo-mliekový úžitkový typ.

Úžitkové vlastnosti plemena

Hmotnosť baranov je podľa plemenného štandardu 70 - 90 kg. Vo veku jeden a pol roka sa vyžaduje hmotnosť minimálne 70 kg. Hmotnosť bahníc je 55 - 60 kg. Rohatosť je prípustná u baranov, u oviec je nežiaduca. Produkcia vlny pri bahniciach je 4,5 až 6,0 kg, u baranov 6 až 9 kg. Sortimenty vlny AAA až A, t.j. do 25 µm pri bahniciach a do 27 µm pri baranoch (sortiment AB); výťažnosť vlny nad 43 %. Priemerné denné prírastky (ďalej len „PDP“) jahniat počas odchovu dosahujú 240 - 260 gramov. Plodnosť na obahnenú ovcu 115 až 135 %. V prípade dojenia produkcia mlieka v priemere cca 50 – 60 litrov, v dobrých podmienkach aj viac.

Postup šľachtenia plemena

Cieľom šľachtiteľského programu oviec plemena merino je ako aj pri ostatných plemenách – zlepšenie genetických parametrov, ktoré sa u tohoto kombinovaného plemena čo najlepšie ekonomicky prejaví v našich podmienkach. Základnou formou šľachtenia bude čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mäsa, prípadne mlieka a vytvoriť tak vlnovo-mäsový, resp. mäsovo-mliekový úžitkový typ. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Zo sledovaní ukazovateľov o veľkosti vrhu, PDP vo veku 80 - 120 dní a niektorých ukazovateľov zmasilosti (plocha MLT, hrúbka podkožného tuku) prípadne produkcie mlieka, sa v budúcnosti na základe nových spôsobov hodnotenia plemenných zvierat cestou odhadu plemennej hodnoty stanoví celková plemenná hodnota. Podmienkou jej spoľahlivosti je presná a spoľahlivá evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena merino chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		merino
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredne veľký telesný rámec, s dokonalým obrastom tela vlnou. • Vlna jemná, biela, merinového charakteru, s uzavretým rúnom bez nadvlasu. • Ovce bezrohé, barany prevažne bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Vlnovo – mäsový úžitkový typ.
	Chovný cieľ	Kombinovaná úžitkovosť – vlna, mäso, mlieko.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	70 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	80 kg
	Chovný cieľ	95 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	25 - 27 µm sortiment A - A/B
PDP jahniat odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,230 kg
	Chovný cieľ	0,270 kg
PDP jahniat odstavu – baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,250 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	130 %
	Chovný cieľ	145 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana